

STIFTELSEN UPPLANDSMUSEET UNDER 1978

Museistiftelsens huvudmän

Stiftelsen Upplandsmuseets huvudmän har under år 1978 varit Uppsala kommun, Uppsala läns landsting och Upplands fornminnesförening.

Enligt särskilt avtal, träffat i augusti 1978, mellan de ursprungliga stiftarna utträdde Stockholms läns landsting ur stiftelsen den 1 januari 1978.

Museistiftelsens styrelse

Museistiftelsens styrelse har haft följande sammansättning:

Valda av Uppsala kommun: organisationschef Ivar Lindberg, Uppsala, och professor Sten Hillert, Uppsala. Suppleanter: kontorist Ingrid Litsner, Uppsala, och docent Lars B. Höglund, Uppsala.

Valda av Uppsala läns landsting: intendent Per Rylander, Uppsala, och fil. mag. Thomas Korsfeldt, Uppsala. Suppleanter: professor Anders Jeffner, Uppsala, och fru Sif Eklund, Grillby.

Valda av Stockholms läns landsting: godsägare Lennart Stiernstedt, Knivsta. Suppleant: Kristina Larsson, Hallstavik.

Valda av Upplands fornminnesförening: lantbrukare Åke Söderman, Bergshamra. Suppleant: fil. mag. Thorild Lindgren, Örsundsbro.

Självskrivna ledamot, sekreterare och museiföreståndare: landsantikvarie Ola Ehn, Uppsala.

Styrelsens ordförande var hr Ivar Lindberg och vice ordförande hr Thomas Korsfeldt.

Arbetsutskott: ordföranden, vice ordföranden och sekreteraren samt hr Lennart Stiernstedt.

Revisorer: utsedda av Uppsala kommun: föreståndare Eric Ljungberg, Uppsala. Suppleant: kontorist Gunnel Svensson, Uppsala. Utsedda av Uppsala läns landsting: hemmansägare Björn Norén, Tobo. Suppleant: mättningsman Eric Svensson, Uppsala, resp. soc. stud. Erik Strandberg, Uppsala.

Årsanslag

Upplandsmuseets anslag uppgick för år 1978 till följande belopp:

Uppsala kommun	770.700 kronor
Uppsala kommun för Disagården (varav engångsanslag för underhåll av byggnader 44.000 kronor)	101.500 kronor
Uppsala läns landsting (varav engångsanslag för hiss 134.775 kronor)	846.375 kronor

Uppsala läns landsting för Disagården	47.100 kronor
Stockholms läns landsting (retroaktivt för 1977)	40.000 kronor
Upplands fornminnesförening	18.000 kronor
Statsbidrag (härav har 154.000 kronor överförs till Upplands fornminnesförening)	548.500 kronor

Personal

Museichef:

landsantikvarie Ola Ehn

1:e antikvarie och landsantikvariens ställföreträdare:

Anna-Märta Berg

1:e antikvarie:

Helena Harnesk

Antikvarie:

Kerstin Berg – tjänstledig från 7.7 1977 med fil. kand. Iréne Jansson som vikarie

Amanuens:

Håkan Liby

Kamrer:

Eivor Maier

Rustmästare:

Åke Gustafsson, sjukledig t. o. m. 23/7, vikarie Lennart Lindblom

Kanslistor:

Margot Adolphson

Gun Sigurdsson fr. o. m. 6/2

Receptionsföreståndare:

Ingrid Starkerud

Kontorist:

Gun Hägg

Vaktmästare:

Lennart Lindblom

Leif Huldén vikarie t. o. m. 16/6

Lotta de Quadros vikarie 19/6 – 31/7

Museibiträden:

Eivor Backman

Anna Bring

May Gisseldahl
Emy Hjalmarsson
Lena Lundqvist
Maria Ritzén

Guider vid museet, timtjänstgöring:

Anna-Lena Carlsson
Katarina Ek-Nilsson
Ingrid Kerttu
Ewa Wallner
Kerstin Widgren

Städerskor:

Gun Andersson
Gerd Carlsson

Extra amanuenser:

Lotta Hillbom 4/12 – 31/12
Anna-Lena Carlsson 10/4 – 31/5
Lena Kättström 10/4 – 23/9
Ann Nilsén 16/5 – 8/9

Vaktmästare på Disagården:

Stig Hellman 8/5 – 30/9

Dessutom har Upplandsmuseet i programverksamheten sysselsatt timanställd personal.

Dokumenterande verksamhet

Målet för Upplandsmuseets dokumenterande verksamhet är en insamling där bild, data och föremål utgör en helhet. Två sådana dokumentationsprojekt har slutförts under 1978, nämligen nutida arbetsliv på Upsala-Ekeby AB:s keramikfabrik i Uppsala samt idrottsrörelsen i Uppland.

Under 1978 upphörde produktionen vid Upsala-Ekebys gamla fabrik. Inför nedläggningen fick Upplandsmuseet genom koncernens välvilliga bemötande möjlighet att förvärva viktiga och typiska maskiner, maskindelar, redskap samt exempel på produkter. Dokumentationen har i övrigt bestått i dels intervjuer med människor som varit anställda vid fabriken under 1960- och 1970-talen, dels bilddokumentation.

Inför en planerad utställning om idrottsrörelsen i Uppland påbörjades ett omfattande dokumentationsarbete kring ämnet. Ett värdefullt inslag i detta var det samarbete som etablerades mellan Upplands Idrottsförbund och museet. Det insamlade materialet härrör till största delen från perioden 1930–1970-talen och består både av foto- och intervjumaterial samt föremål. I materialet kommer både motionsidrottare, stjärnor och medelmåttor till tals. Idrottsrörelsen har synats både ur föreningens och den enskilde utövarens synvinkel. Idrott

I samband med att Upplandsmuseet dokumenterade idrott i Uppland gjordes ett uppdrag för att få in fotografier av olika former av idrott. Man fick bl. a. låna denna bild visande pensionärsgymnastik i Rimbo 1965.

knuten till olika grupper, t. ex. pensionärs-, student- och korpiddrott, har dokumenterats. På föreningsplanet har två lokalföreningar studerats mer ingående: Strömsberg IF och Sirius.

I samarbete med Uppsala läns hemslöjdsförening har slöjdinventering utförts i socknarna Valö och Forsmark. Inventeringen har finansierats med bidrag från Statens industriverk.

Vid museets föremålsarkiv har vissa uppordningsarbeten utförts. Bl. a. har hantverks- och industrisamlingarna ordnats mer överskådligt.

Museets medeltidsarkeologiska samlingar har tidigare varit bristfälligt katalogiserade. Under 1978 inleddes ett arbete med att katalogisera dessa föremål enligt det system (Outline of Cultural Materials) som används för övriga föremålsgrupper. Detta system har hittills varit tämligen oprövat beträffande arkeologiskt föremålsbestånd.

Upplands fornminnesförening har inköpt och hos Upplandsmuseet deponerat en mässingskittel tillverkad vid Grillby mässingsfabrik.

Följande personer har genom gåvor, testamenten, lån, intervjuer eller liknande bidragit till Upplandsmuseets dokumenterande verksamhet:

Erik Andersson, Uppsala	Östen Ingvarsson, Uppsala
Bille-Bild, Uppsala	Rune Jansson, Uppsala
Aron Bergmark, Uppsala	Cecil Johansson, Uppsala
John Broberg, Söderfors	Hjalmar Carlsson, Uppsala
Lars Brändström, Upplands-Väsby	Hilja Kraft, Rimbo
Bertil Carlberg, Uppsala	Sigurd Lindblom, Uppsala
Varuhuset Domus, Uppsala	Carl Fredrik Lundewall, Stockholm
Bror Eng, Uppsala	Christina Lundqvist, Uppsala
Göte Eriksson, Uppsala	John Möllersvärd, Uppsala
Sivert Eriksson, Tierp	Karin Nyman, Uppsala
Oskar Fredriksson, Uppsala	Abben Olsson, Uppsala
Gösta Grandin, Uppsala	Henrietta Pettersson, Uppsala
Hillevi Hagström, Uppsala	Idrottsklubben Sirius, Uppsala
Brita Harnesk, Uppsala	Strömsbergs Idrottsför., Tierp
Helena Harnesk, Uppsala	Lilabeth Svedberg, Uppsala
Paul Hemmingsson, Uppsala	Upsala-Ekeby AB, Uppsala
Maria Henningsson, Uppsala	Björn Waldegård, Rimbo
Britta Howing, Uppsala	Astrid Waldner, Östhammar
Elna Höglund, Uddevalla	Kerstin Wallin, Uppsala

Utställningar

Utställningsverksamhet har bedrivits dels av museet självt, dels av utomstående organisationer som i egen regi visat utställningar på museet. Två olika utställningsprogram genomfördes alltså parallellt.

Antal besökare kan ej anges för resp. utställning eftersom museets besöksstatistik omfattar *alla* personer som går in på museet och numera flera verksamheter i regel pågår samtidigt. Museibygnaden hölls stängd tiden 27/2 – 13/5 när en hiss installerades i huset. Under denna period visades utställningen Tapeter 1750–1930 i nytryck i den gamla smedjan på museets gård.

RYA – från täcke till matta

Uppländska ryor från tre århundraden
Produktion och arrangör: Upplandsmuseet.
Mindre permanent utställning.
28/1 tills vidare.

Kvarteret S:t Per 1967 och 1977

Fotografier av Manne Lind och Tommy Arvidson.
Produktion: Tommy Arvidson/Upplandsmuseet
Arrangör: Upplandsmuseet
28.1 – 26.2

I utställningen Idrott i Uppland kunde besökaren bl. a. jämföra 1978 års bandyutrustning med de kläder den legendariske bandymålvakten "Sleven" Säfwenberg i Uppsala bar på 1920-talet. Foto Sven Österberg.

Tapeter 1750–1930 i nytryck

Resultatet av tidningen Lands riksomfattande inventering samt tapeter ur Upplandsmuseets samlingar.

Produktion: Duro/Upplandsmuseet

Arrangör: Upplandsmuseet

14.3 / 13.5

Gud skapade, Linné ordnade

Produktion: Riksutställningar
Arrangör: Upplandsmuseet
26.5 – 30.7

Idrott i Uppland

Produktion: Upplandsmuseet/Upplands Idrottsförbund
Arrangör: Upplandsmuseet
16.6 – 15.10

Uppsalasilver ur museets samlingar

Produktion och arrangör: Upplandsmuseet
15.7 tills vidare

Ladornas bygd

Fotografier från 20-, 30- och 40-talets Norrbotten.
Produktion: Riksutställningar
Arrangör: Upplandsmuseet
2.9 – 8.10

Ensam är inte stark

En utställning om U-land och Kooperation.
Produktion: Swedish Cooperative Centre
Arrangör: Kooperativa Gruppen i Uppsala/Upplandsmuseet
18.10 – 5.11

Ockultism

En utställning om det oförklarliga. Magiska föremål ur Topper Martyns samlingar.
Produktion: Topper Martyn/Upplandsmuseet
Arrangör: Upplandsmuseet
18.11 – 7.1 1979
Med anledning av utställningen gjorde Topper Martyn framträdanden vid två tillfällen.

Föreläsningsserie

Kring temat Den uppländske bonden höll museets tjänstemän tre föreläsningar, 2, 9 och 16 oktober.

Studiedagar

Upplandsmuseet har på beställning av skolförvaltningen i Uppsala kommun fortsatt verksamheten med undervisning för lärare. Två temata har tagits upp: "Den uppländske bonden" och "Uppsalas historia från medeltiden till år 1900."

Disagården

Också under 1978 utfördes reparationsarbeten på Disagården. Dräneringar har skett vid några byggnader, dörrar tjarats och väderkvarnens fundament lagats.

I likhet med tidigare år utnyttjades Disagården flitigt av skolan under vårterminens slut. Under 1978 guidades 97 klasser.

Programverksamhet genomfördes vid 10 tillfällen under sommaren. Några av programmen ville konkret levandegöra delar av den uppländska bondekulturen. Programmen har arrangerats av Upplandsmuseet och Uppsala Ungdomsring i samarbete. Vid några tillfällen har Kulturnämnden i Uppsala kommun varit medarrangör. Friluftsgudstjänsterna har ordnats av Gamla Uppsala församling och Gamla Uppsala Missionsförsamling.

4.6

Från får till vävstol

Ull kardades, spanns och färgades. Alla moment visades för barnen i pjäsen "Pelles nya kläder".

400 besökare.

18.6

Gammaldans

500 besökare.

23.6

Midsommarafton

Lekar, folkdansuppvisning, folkmusik.

6.000 besökare.

24.6

Midsommardagen

Lekar, folkdansuppvisning, folkmusik. Friluftsgudstjänst.

2.500 besökare.

2.7

Rödfärgning, stänkmålning och schablonmålning

Rödfärg kokades. Stänk- och schablonmålning demonstrerades och besökarna fick själva försöka.

400 besökare.

16.7

Ystning och smörkärning. Friluftsgudstjänst

Demonstration av hur man kärnade och gjorde ost. Tillfälle att smaka.

700 besökare.

Rödfärgning, stänkmålning och schablonmålning var nya programinslag på Disagården. Här får en besökare pröva på schablonmålning under Tore Ljungbergs ledning. Foto Vilhelm Höök.

6.8

Biodling, Friluftsgudstjänst

Biodlare demonstrerade sin verksamhet vid olika stationer.

400 besökare.

13.8

Gammaldans

600 besökare

16.8

Spettkväll

Gammal uppländsk uppesittarkväll med sång, musik och slöjd.

100 besökare.

27.8

Skördedag. Från krydd- och kålgård. Halmslöjd.

Såden på åkern skars och bands, besökarna fick hjälpa till. Några sätt att använda kryddor och grönsaker i äldre tid visades. Halmtupper tillverkades.

400 besökare.

Professorshemmet i Walmstedtska gården

Den 3 december – första advent – anordnade Upplandsmuseet för tredje året i följd det populära programmet "Gammaldags julstök" i Walmstedtska gården. Årets besökssiffra stannade vid 1.246 personer. Evenemanget varade i fyra timmar och besökarna bjöds traditionsenligt på sång och musik, lackdoft, julpynt, pepparkakor m. m.

Under 1978 har Upplandsmuseet tagit ett initiativ för att utnyttja professorshemmet och dess miljö från 1800-talets senare del på ett nytt sätt. Det har skett i samarbete med Medborgarskolan i form av musikaliska och litterära soaréer under några söndagseftermiddagar.

19 febr Ur OD:s repertoar för 100 år sen.

Medlemmar ur OD-kören

19 mars Folkvisan i salongen

Jont Birgit Rundgren.

16 april Verk av A. F. Lindblad, Söderman m. fl.

Ärentuna ungdomskör.

21 maj En kväll kring Wennerbergs gluntar.

17 Sept. Fröding-afton med Herr T, Torgny Björk.

15 okt. Vid lampans sken.

Mimmo Wåhlander läste ur samtida litteratur.

19 nov. Väckelsesånger.

Medlemmar ur Frälsningsarmén sjöng och berättade.

Utställningar för vilka andra organisationer och institutioner stått som arrangör

Under året har 7 st. utställningar visats. Arrangörer har varit skolor, föreningar och organisationer av olika slag.

Programverksamhet på Upplandsmuseet för vilken utomstående stått som arrangör

Program av rubricerad typ, öppna för allmänheten, har till ett antal av 16 st. ordnats på museet. Programmen har till övervägande del varit konserter, debatter och föredrag.

Öppethållande m. m.

Museet har 1.10 – 30.4 varit öppet vardagar kl. 12–16, lördagar kl. 11–16, söndagar kl. 12–17. Under tiden 1.5 – 30.9 öppet vardagar kl. 11–16, söndagar 11–17. Disagårdens område har varit öppet 15.5 – 3.9 dagligen kl. 9–17. Stugorna har visats måndag–fredag kl. 13 och 14, lördag och söndag varje hel timme kl. 12–16. Vid några tillfällen har stugorna varit öppna under pågående programverksamhet.

Besöksfrekvens

Totalt antal besökare	69.144
Upplandsmuseet	43.544
Disagården, ungefärlig uppskattning	19.300
Walmstedtska gårdens museivåning	6.300

Fördelning på olika besökskategorier:

	Upplands- museet	Disa- gården	Walm- stedtska
Grund- o. gymnasieskola, antal klasser	113	84	56
Daghem, antal grupper	34	—	5
Förskola, antal grupper	10	13	16
Sjukhus o. vårdhem, antal grupper	8	4	2
Övr. grupper (fören., studiecirk. etc.)	12	22	24
Upplandsmuseet, enstaka besökare			37.328
Walmstedtska gårdens museivåning, enstaka besökare			4.160
Disagården, totalt antal guide			3.982

Övrigt

Vice ordföranden och landsantikvarien representerade museet vid Svenska museiföreningens museisektions årsmöte på Moderna museet i Stockholm den 9 mars. Vid detta möte omvaldes landsantikvarien till ledamot i museisektionens styrelse för en tvåårsperiod. Vid årsmötet med museiföreningens representantskap följande dag utsågs landsantikvarien till suppleant i föreningsstyrelsen.

Landsantikvarien och kamrer Maier deltog i Statens kulturråds konferens i Gamla Riksdagshuset i Stockholm den 10 maj angående statsbidragsfrågor m. m.

Landsantikvarien deltog i Statens kulturråds och Svenska museiföreningens konferens på Utö 30 november och 1 december angående museernas kulturpolitik.

Landsantikvarien har varit adjungerad till den av kommunfullmäktige i Uppsala tillsatta Konstkommittén för utredning angående lokaler för konstutställningar och andra med konst sammanhängande aktiviteter. Kommittén avgav sitt slutbetänkande under 1978. I december yttrade sig museistyrelsen över detta betänkande.

Uppsala i maj 1979

Ivar Lindberg
ordförande

Ola Ehn
sekreterare/landsantikvarie